

УДК 330.131

Мельніченко І.В., здобувач PhD з економіки, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНА АКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧО-ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

В умовах посилення екологічного регулювання, вуглецевих податків та вимог міжнародних ланцюгів постачання традиційна модель економічної активності, орієнтована виключно на максимізацію прибутку, стає ризикованою та витратною для виробничо-торгівельних підприємств. Зростання свідомості споживачів та інвесторів змушує бізнес інтегрувати принципи сталого підприємництва, де економічна ефективність нерозривно пов'язана з ресурсозбереженням і соціальною відповідальністю. Особливо гостро ця проблема стоїть для підприємств, що поєднують виробництво і торгівлю, оскільки їхній ланцюг створення вартості генерує найбільший екологічний слід – від переробки сировини до упаковки та логістики готової продукції. Таким чином, дослідження механізмів узгодження економічної активності з цілями сталого розвитку є критично важливим для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємств.

Метою роботи є визначення стратегічних напрямів трансформації економічної активності виробничо-торгівельних підприємств шляхом інтеграції принципів циркулярної економіки, енергоефективності та ESG-критеріїв в умовах сталого підприємництва.

Традиційне розуміння економічної активності виробничо-торгівельних підприємств зводилося до максимізації обороту, прибутку та рентабельності за будь-яку ціну. У контексті сталого підприємництва це поняття трансформується: економічна активність розглядається як здатність генерувати додану вартість без виснаження природних ресурсів, соціального капіталу та без створення довгострокових екологічних зобов'язань. Такий підхід вимагає перегляду ключових КРІ – поряд з прибутком з'являються показники вуглецевого сліду на одиницю продукції, рівня рециклінгу та соціальної включеності.

Виробничо-торгівельні підприємства, що інтегрують принципи циркулярної економіки, демонструють вищу стійкість до криз. Впровадження енергоефективних технологій, закритих циклів водопостачання та повторного використання тари (логістичний рециклінг) безпосередньо знижує операційні

витрати. Наприклад, перехід на багаторазову упаковку в торгівельній ланці не лише скорочує відходи, але й формує лояльність сегменту екологічно свідомих споживачів, що підвищує оборотність капіталу. Слід наголосити, що дослідження про можливості запровадження інноваційного розвитку проводились протягом значного періоду часу [3].

Стале підприємництво неможливе без перегляду політики управління персоналом. Економічна активність виробничо-торгівельних підприємств залежить від зменшення плинності кадрів і зростання продуктивності праці. Інвестиції в безпечні умови праці, додаткове медичне страхування та програми навчання створюють лояльний колектив, де мінімізуються втрати від простоїв і виробничого травматизму. Це особливо критично для торгівельної мережі, де людський фактор визначає якість обслуговування, а отже – і виручку. Наразі застосування дизайнерського мислення здобуває популярності в бізнесі, як ефективний підхід в прийнятті управлінських рішень [2].

Перехід до сталого підприємництва вимагає зміни інвестиційної політики. Виробничо-торгівельні підприємства, що публікують не фінансову звітність за стандартами GRI (Global Reporting Initiative), отримують доступ до «зеленого» фінансування – кредитів із нижчою ставкою під прив'язку до ESG-рейтингів. Економічна активність у цій площині означає активне управління кліматичними ризиками в ланцюгах постачання: диверсифікація постачальників за географічною ознакою та оцінка їхнього екологічного сліду дозволяє уникнути розривів логістики та штрафів за порушення еко-норм.

Інтеграція оцінки ESG-факторів у модель комплексної діагностики ефективності управління капіталом є необхідною передумовою формування сучасної системи стратегічного фінансового менеджменту, орієнтованої на довгострокову стійкість та інвестиційну привабливість [1].

Торгівельна складова діяльності генерує найбільший обсяг викидів (Score 3). Перехід на маршрутизацію з мінімізацією холостого пробігу, консолідація вантажів та використання альтернативного пального (EV-вантажівки, біодизель) не лише знижує емісію, але й дає суттєву економію пального – до 15-20% операційних витрат на логістику. Підприємства, що впроваджують зворотну логістику (повернення палет, склотари), формують додатковий центр прибутку.

Головна перешкода для діяльності на таких принципах – це високі початкові капітальні витрати на модернізацію виробництва під сталі стандарти (автоматизація сортування відходів, очисні споруди). Однак практика показує: термін окупності таких інвестицій в умовах зростаючих еко-податків та обмежень на захоронення відходів скоротився до 3-5 років. Крім того,

партнерство з місцевими громадами у сфері переробки дозволяє знизити тарифні навантаження за рахунок статусу соціально відповідального бізнесу.

Таким чином, економічна активність виробничо-торгівельних підприємств у контексті сталого підприємництва перестає бути суто комплаєнс-функцією. Вона перетворюється на стратегічний драйвер, що підвищує операційну ефективність через енергозбереження, скорочує регуляторні ризики та залучає капітал. Ключовим індикатором успіху стає не окремий прибуток, а «потрійний підсумок»: планета, люди, прибуток у взаємопов'язаній динаміці. Тільки такі підприємства зберігають ліцензію на діяльність у довгостроковому горизонті.

Література

1. Ананьєва О., Білокриницький О., Фельтін О. Комплексна діагностика ефективності системи управління капіталом підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. №4(80). С. 100-107. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-100-107>
2. Ананьєва О., Гойко А. Аналіз сучасного стану та тенденції розвитку концепції дизайнерського мислення в діяльності підприємств. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. Серія: економіка, психологія та управління*. 2025. №6. <https://doi.org/10.54929/3041-2390-2025-06-04-01>
3. Румик І. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в українській економіці. *Збірник наукових праць «Вчені записки Інституту економіки та права «КРОК»*. 2007. №16. С. 89-95.

УДК 378:330.341

Гончаренко І. М., к.е.н., доцент,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У дослідженні розглянуто роль підприємницької освіти у формуванні сталого підприємництва в умовах сучасних глобальних викликів. Визначено сутність сталого підприємництва як інтеграції економічних, соціальних та екологічних аспектів діяльності. Проаналізовано вплив освітніх програм на формування підприємницького мислення та компетенцій сталого розвитку. Обґрунтовано значення університетів як центрів інноваційної екосистеми та